

Obsah

§ 1 Právo jako společenský fenomén

I	Občan, právo a stát	14
1.1	Fenomén práva	14
1.2	Objektivní a subjektivní právo	15
1.3	Právo a osobnost	18
1.4	Právo a stát	19
1.5	Právní stát a práva občanů	21
II	Právo a filozofie	25
2.1	Právní filozofie a právní dogmatika	26
2.1.1	Právní filozofie a právní teorie	27
2.2	Základní otázka právní filozofie	30
2.2.1	Pojem spravedlnost	31
2.2.2	Druhy spravedlnosti	33
III	Právo a morálka	35
3.1	Obecné otázky	35
3.1.1	Morálka a etika	35
3.2	Morální kategorie	36
3.2.1	Dobro a zlo	36
3.2.2	Spravedlnost a nespravedlnost	37
3.2.3	Čestnost a nečestnost	37
3.3	Struktura morálky	38
3.4	Základní mechanismy působení morálky	38
3.4.1	Veřejné mínění	38
3.4.2	Vlastní morální vědomí a svědomí jednotlivce	39
3.5	Vztah práva a morálky	39
3.5.1	Prolínání morálky a práva v oblasti normotvorby	40

- 3.5.2 Prolínání morálky a práva v oblasti realizace práva
- 3.5.3 Právo a morálka v relativně samostatných sférách působení . . . . .

IV Právo a moc

- 4.1 Pojem moci . . . . .
- 4.2 Formy a typy moci . . . . .
- 4.3 Moc a právo. Interakce práva a moci . . . . .
- 4.4 Autorita a její formy . . . . .
- 4.5 Legitimita moci . . . . .
- 4.6 Sociální potřeba práva a moci . . . . .

V Právo a hodnoty

- 5.1 Vlastnosti hodnot . . . . .
- 5.2 Hodnocení a normy . . . . .
- 5.3 Hodnota právní normy . . . . .
- 5.4 Vyjádření hodnoty v právní normě . . . . .

VI Právník a jeho profese

- 6.1 K vzniku a vývoji právnických profesí . . . . .
- 6.1.1 Právníci jako advokáti . . . . .
- 6.1.2 Soudci a soudy . . . . .
- 6.1.3 K dalším právnickým profesím . . . . .
- 6.2 Základní předpoklady výkonu právnických profesí
- 6.2.1 Právní znalosti a dovednosti . . . . .
- 6.2.2 Osobnostní předpoklady . . . . .

§ 2 Právo a stát

VII Stát jako historická nutnost

- 7.1 Příčiny existence státu – základní koncepce . . . . .
- 7.1.1 Nábožensko teologické zdůvodnění . . . . .
- 7.1.2 Teorie moci (násilí, podrobení) . . . . .
- 7.1.3 Právní teorie . . . . .
- 7.1.4 Teorie etická . . . . .
- 7.1.5 Teorie psychologická . . . . .
- 7.2 Vznik práva – právní řád . . . . .
- 7.3 Smysl státu – demokracie . . . . .
- 7.3.1 Subjektivistický ideál . . . . .
- 7.3.2 Objektivistický ideál . . . . .
- 7.3.3 Individualistický přístup . . . . .

7.3.4	Kolektivistický náhled	82
7.4	Vláda jako střet touhy po svobodě a moci	83
7.5	Znaky státu	84
7.6	Státní moc	85
7.6.1	Výlučnost a suverenita státní moci	85
7.6.2	Státní mechanismus	86

VIII Právní stát 88

8.1	Formulace ideje právního státu	88
8.2	Základní koncepce právního státu	92
8.2.1	Kontinentálně evropská koncepce právního státu	92
8.2.2	Angloamerická koncepce právního státu (Rule of Law)	94
8.2.3	Liberální a sociální právní stát	95
8.3	Základní principy právního státu	96

IX Sociální stát 99

9.1	Sociální občanství jako jádro sociálního státu	99
9.2	Východiska konceptu sociálního státu	101
9.2.1	Liberální koncepce státu	101
9.2.2	Konsenzuální výklad vzniku a fungování státu	105
9.2.3	Teorie konfliktu	107
9.2.4	Koncepce konzervativního státu	108
9.3	Vymezení sociálního státu	109
9.4	Sociální práva jako subjektivní práva	111

§ 3 Zdroje práva

X Tvorba práva 114

10.1	Základní pohledy na tvorbu práva	114
10.1.1	Přirozenoprávní a historickoprávní teorie	115
10.1.2	Škola historického práva	115
10.1.3	Pozitivistickoprávní náhled	116
10.1.4	Samovolná tvorba práva	116
10.2	Tvorba práva ve vlastním slova smyslu	117
10.2.1	Formální náležitosti	118
10.2.2	Obsahové náležitosti	119
10.2.3	Průběh legislativního procesu	120
10.3	Nedostatky tvorby práva	123
10.4	Vládní nařízení	123
10.5	Obecně závazné vyhlášky obecních zastupitelstev	129

XI	Prameny práva a jejich klasifikace	133
	11.1 Pojem a obecné otázky	133
1A	11.2 Jednotlivé typy pramenů práva	134
2A	11.3 Právní normativní akty	137

§ 4 Právní normy a jejich interpretace

XII	Pojem a základní rysy, struktura a druhy právních norem	142
	12.1 Pojem právní normy	142
	12.2 Prvky právní normy	145
	12.3 Struktura právních norem	147
	12.4 Druhy právních norem	147

XIII	Působnost a efektivnost norem	151
	13.1 Působnost právní normy	151
	13.2 Časová působnost právní normy	152
	13.3 Působnost osobní, místní, věcná	154
	13.4 Efektivnost právní normy	155

XIV	Interpretace práva	157
	14.1 Pojem interpretace	157
	14.2 Úloha interpretace práva v procesu právní regulace	158
	14.3 Interpretace práva a zákonnost	159
	14.4 Modelové situace interpretace práva při realizaci práva	161
	14.5 Druhy interpretace práva	161
	14.5.1 Subjekty interpretace a otázka závaznosti interpretace	162
	14.5.2 Metody výkladu	163
	14.5.3 Výklad doslovný, zužující a rozšiřující	166

§ 5 Uskutečňování práva

XV	Realizace práva	170
	15.1 Obecné otázky působení práva	170
	15.2 Faktory ovlivňující dodržování práva	171

XVI	Právní vztahy	174
	16.1 Charakteristika právních vztahů	174
	16.2 Právní skutečnosti	177
	16.2.1 Právní události	180

16.2.2	Protiprávní stavy	181
16.3	Subjekty právního vztahu	181
16.4	Objekty právního vztahu	184
16.5	Obsah právního vztahu	184

XVII Aplikace práva **187**

17.1	Pojem aplikace a otázky obecné	187
2A 17.2	Individuální právní akty	188
17.3	Aplikační proces	192
17.4	Procesní právo	195
17.5	Analogie	202
17.6	Vybrané aspekty právní argumentace	203
17.6.1	Racionální a persvazivní argumentace	204
17.6.2	Typologie právní argumentace při rozhodování (aplikační argumentace)	206

XVIII Právní odpovědnost **209**

18.1	Pojem	209
18.2	Porušení právní povinnosti a jeho právní následky	211
18.3	Funkce právní odpovědnosti	212
18.4	Klasifikace deliktů a právní odpovědnost	212
18.5	Základy právní odpovědnosti	215
18.6	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost . . .	218

§ 6 Záruky práva

XIX Právní záruky zákonnosti v právním státě **222**

19.1	Zákonnost	222
19.2	Pojem právních záruk zákonnosti	223
19.3	Podmínky uplatnění právních záruk zákonnosti . .	223
19.4	Základní právní záruky zákonnosti	224
19.4.1	Zakotvení základních lidských práv a mechanismů jejich kontroly a ochrany	225
19.4.2	Dozor a kontrola	225
19.4.3	Soudní kontrola	226
19.4.4	Petiční právo	227
19.4.5	Zrušení nezákonných právních aktů	228
19.4.6	Neplatnost právního úkonu	228
19.4.7	Rozhodování sporů	229
19.4.8	Donucení	229

§ 7 Vlastnosti práva

XX Struktura práva

- 20.1 Pojem struktura, vztahy struktura – systém práva
- 20.2 Struktura objektivního a subjektivního práva . . .

XXI Systém práva

- 21.1 Obecné otázky . . . . .
- 21.2 Právní odvětví . . . . .
- 21.3 Mezinárodní a vnitrostátní právo . . . . .
- 21.3.1 Současná čs. právní úprava . . . . .
- 21.3.2 Sjednocování mezinárodního a vnitrostátního práva . . . . .
- 21.4 Problémy systému práva u nás . . . . .

XXII Právo soukromé a veřejné

- 22.1 Obecné otázky . . . . .
- 22.2 Právo soukromé . . . . .
- 22.2.1 Občanské právo hmotné . . . . .
- 22.2.2 Občanské právo procesní . . . . .
- 22.2.3 Rodinné právo . . . . .
- 22.2.4 Obchodní právo . . . . .
- 22.2.5 Pracovní právo . . . . .
- 22.2.6 Pozemkové právo . . . . .
- 22.2.7 Družstevní právo . . . . .
- 22.2.8 Mezinárodní právo soukromé . . . . .
- 22.3 Veřejnoprávní odvětví . . . . .
- 22.3.1 Ústavní právo . . . . .
- 22.3.2 Trestní právo . . . . .
- 22.3.3 Trestní právo procesní . . . . .
- 22.3.4 Správní právo . . . . .
- 22.3.5 Finanční právo . . . . .
- 22.3.6 Právo životního prostředí . . . . .
- 22.3.7 Mezinárodní právo veřejné . . . . .
- 22.3.8 Církevní (kanonické) právo . . . . .